

ازبایجان

گوندەك سیاسی، اجتماعی، ادبی، اقتصادی تورك غزەتیدر.

آبونه شواپتی:

بانوارك برینه دك باكو ایچون ۳۴.
باشقه شهراره ۳۵ روبلهدر.
بر آیلتی باكودە ۱۲، باشقه شهرلرده
۱۹ روبلهدر.

اعلان یافتی:

سطری ۳ روبله کرانه کیدن اعلانلار
ایچون گشت اپدیلر.

تورك و اسلامه مفید مقالهلره سحیفه
لرین آچقدیر. دوج اولتیان اوراق
اعاده اپدیلر. دوج ایپلین مقلاتك
مكالاتی اداره تمین اپیدور.
محل اداره:
باكو، وورونوسکی وغوربتسکی
کوجەلرک کینجه ۴ نومرولی ایوده
"آذربایجان" اداریسی
تاقون نمبر. ۶۰-۳۹
تک نسخهسی ۵۰ قەك.

اعلان رسمی گیکه لری (۲۳-۶) نومرولی پولیس مفتش عمومیگنه مراجعت ایدیشی

داخله نظارتی امری موجیبه سابق زاقاسیا فوسبارنی مایه فوسباری قارچینک ایوبنه نفتیش اجرا اپدیلشدر. قارچینان حال حاضرده ایروانده ارمنستان حکومتیه نازمونه نظر بیدر.
- تشرین تاوتک ۸ نده شهر میلبا اعناسی هاققازسقبوه سلوه غزتیسی اداره سته کلوب اشو غزته محرری لوان کیلیانی بی داخله نظارتی امریه جیب ایستکیشمدر. کیلیانی بو وقت ادارهده بوشتی.
- ارمنی سیاسی هیتک تاکیه ای ایلهارسی جمهوریتی امواتک ماشفوفک ایوبنه اولان آتاردن (آرسناله) جه نانهیه قل ایپیلشیه موقداپانشریلشدر. گورجستانه اولان ارمنستان و کیلی جالیان ارمنستان جمهوریتک تلیسه اولان امواتک هاموستک قیزلکه ایرانه قل ایپیلشه ستنی اوتری اجازه ویرلشستک لازم اولمشیه گورجستان حکومتیه یلدریمدر.

مذکور جالیان باقورانی - ناسقا دائره سه جمع اولان آخالکلاک قاقچتریک دهغنی حالی ارمنستان جمهوریتک سیفده اولان فوسبارنه خیر ویرشدر. تورکلر بو قاقچتیلارک اوز وطنلرینه عودت ایتمارلرینه راشی اولبولارلا. یونگله برابر گورجستان حکومتیه بو قاقچین لاری غیر برادره برلشدریرک بو قاقچور آقوی هوادیشان بو قاقچتلارک اوز وطنلرینه قاتریلما لارنک تاخیره سانسلیله بر چولفلارنک تفت اولماسی خیر ویروب جالیان کیتف فوسبار یلندن بو بارده افکار عومومیه معلومات ویرلشستیه خواهش ایتشدر.
- تقیات ایشلرینی فاعومیه سانسلاک لازم گلدیگن جالیان گورجستان حکومت مراجعت تقیات ایشلرینه مناسبتی اولان منطهری ارمنی هیتی نمایندهلری بر یرده حل ایتسکن اوتری گورجستان حکومتی طرفندن کتبلار تمین ایپیلشیه خواهشده بولنشدر.
- ارمنی سیاسی هیتی گورجستان خارجه نظارتیه مراجعت تقیوبه واجد اولان ارمنستان ارمنیک موققا تقیوبه سراج اولان ارمنستان اردوسی شایطنه دغنی شامل اولوب ارمادینک اظهار ایپیلشیه خواهش ایتشدر.

گورجی پارلماننده

تشرین ثانی ۷-۱۳ چتیمه زینک سداری آتند گورجیان پارلمانک اجلاسسی واقع اولشدر. ارمنی مطبوعاتک گورجستان حکومتیه علیه تشویقانه بولونماسی حقتده موسیال دیمو قرات فرستک استیجاسی سدا کر ایپیلیر. لومتاپیزده سوزله شایلوب دیورکه: بو آخیر زمانده خصوصاً گورجستان حکومتی ایله دیوب قراتیسی آتیق اوز فورملری ایدیه قالدیقلاری بروتنده بیزم استقلالیت و دیمو قراتک اسول

آذربایجان شورای ملی ریاستندن

آذربایجان جمهوریتی حکومتک قرائته و هیت و کلا رژیسی قتحلی خان خوستی مراجعته بناء آذربایجان شورای مسلتک نواریک ۱۶ سنده انقاد الیدجگنی بیوتون آذربایجان وطنداشلرینه اعلان ایله برابر شورای ملی اعضاتک یوم مذکورده باکوده بولونلارینی رجالیهدوم. هر نه سببینه خصوصی دعوت ناه آلاماشان اولان اعضاتک اشو اعلانامه ایله اکفنا ایتصلری مستعادر.

اعلان رسمی پولیس مفتش عمومیگندن

- ۱- اولیه دغنی اعلان اولوندیغی اوزره قاذین، ارکک بالجه ارمنی اهالیاتک تقلیس، اریوان وساز هرهانگی مالک خارجهیه عزیمتاری تاما سر بستدر.
- ۲- عزیمت ایدمگنر سیاحت و رفقه لری آلتاق اوزره پولیس مفتش عمومیگنه مراجعت ایدمگنلر.
- ۳- اشو اثر تاریخ اعلاندن اعتدارا بش گون باکوده منتشر بالموم غزته لره نشر ایپیلدگنلر.

تلفراف خبر لری شورالک آتنجی اجتماعی موسقوا - مرکز اجرا فومینسک

مطبوعات بیوروسی خیر ویریرک تشرین ثانی ۶ تک سنده سومر داوقک سداری ایله عموم روسیه و کتبلر شورالک ۶ نجی اجتماعی واقع اولمشدر. اجتماعده یوله بر نطقانه قبول ایپیلشدر. اعموم روسیه و کتبلر شورالک ۶ نجی فوق العاده اجلاسسی روسیه عاینه محاربه فرانسه ایتالیا و یاپونیا حکومتلرینه بیوتون جهان نامه دوایره اظهار ایتسکی کنده و نطقه سندن سارق قان نو کولمته خام ویریک ایچسون صلح عقدی حقتده مذاکرات باشلاماسی تکلیف ایشیر.

صدر: سورداوف، کاتب: آوانسوف.

ارمنی-گورجی مناسباتی

تقلیدسه اداره عرفیه
۸ تشرین تانیده گورجستان حکومتی یوله بر ارمناغه نشر ایشیرشدر:
گورجستان دیمو قراتک جمهوریتی حکومتی یونگله اعلام اپیدورکه:
(۱) میلبا اناجلیکی امریه باقبارق تقلیس

Çərşənbə axşamı, 12 noyabr 1918-ci il, nömrə 37

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, elmi və iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Şəşənbə, 5 səfərülmüzəffər sənə 1337. 12 təşrin-i-sani sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiatı: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELANI-RƏSMİ

[RƏSMİ ELAN]

Acil ehtiyacat [ehtiyaclar] və istimdad [kömək istəmək] üçün telefonla gündüzləri 25-80, gecələri 6-23 nömrəli Polis Müfəttişi-Ümumiliyyə [Baş Polis Müfəttişliyyə] müraciət ediniz.

AZƏRBAYCAN ŞURAYI-MİLLİ

RƏYASƏTİNDƏN

Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarına və Heyəti-Vükəla Rəisi Fətəli xan Xoyski müraciətinə binaən [əsasən], Azərbaycan Şurayı-Millisinin noyabrın 16-sında iniqad edəcəyi [təşkil ediləcəyi, qurulacağı] bütün Azərbaycan vətəndaşlarına elan ilə bərabər, Şurayı-Milli əzasının [üzvlərinin] yövmi-məzkurda [deyilən gündə] Bakıda bulunmalarını rica edirəm. Hər nə səbəbdənsə xüsusi dəvətnamə alammamış olan əzanın işbu elannamə ilə iktifa etmələri [ki-fayətlənmələri] müstədadır [xahiş olunur].

*Azərbaycan Şurayı-Millisi Rəisi
Rəsulzadə Məhəmməd Əmin*

ELANI-RƏSMİ

[RƏSMİ ELAN]

Polis Müfəttişi-Ümumiliyyəndən

1. Əvvəlcə dəxi elan olunduğu üzrə qadın, erkək, bilcümlə [bütün] erməni əhalinin Tiflis, İrəvan və sair hər hangi məmaliki-xariciyyəyə [xarici məmləkətə] əzimətləri [gedişləri] tamamən sərbəstdir.

2. Əzimət edəcəklər səyahət vərəqələrini almaq üzrə Polis Müfəttişi-Ümumiliyyə müraciət edəcəklərdir.

3. İşbu əsər tarixi-elandan [elan tarixindən] etibarən beş gün Bakıda müntəşir [nəşr olunan] bilümum [bütün] qəzetələrlə nəşr ediləcəkdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Şuraların altıncı ictiması [yığıncağı]

Moskva - Mərkəzi İcra Komitəsinin mətbuat bürosu xəbər verir ki, təşrinisənin [noyabrın] 6-sında Sverdlovun sədarəti [sədrliyi] ilə Ümumrusiya Vəkillər Şurasının 6-cı ictiması vaqə olmuşdur. İctimada böylə bir qətnamə

qəbul edilmişdir:

Ümümrusiya Vəkillər Şurasının 6-cı Fövqəladə İclası Rusiya əleyhinə müharibə aparmaqda olan Şimali Amerika, İngiltərə, Fransa, İtaliya və Yaponiya hökumətlərinə bütün cahan naminə dübarə [bir daha] izhar etməyi [bildirməyi] kəndi vəzifəsindən sənaraq, qan tökülməsinə xitam vermək üçün sülh əqdi [bağlanması] haqqında müzakirət [müzakirələr] başlanmasını təklif edir.

Sədr: Sverdlov; katib: Avanesov

ERMƏNİ-GÜRCÜ MÜNASİBƏTİ [MÜNASİBƏTLƏRİ]

Tiflisdə idareyi-örfiyyə [fövqəladə vəziyyət]

8 təşrinisənədə Gürcüstan Hökuməti böylə bir əmrnamə nəşr etdirmişdir:

Gürcüstan Demokratik Cümhuriyyəti Hökuməti bununla elam edir [bildirir] ki:

1. *Milisiya naçalnikləri əmrinə baxmayaraq, Tiflis şəhəri əhalisi bu vaxtadək silahı verməmişlər. Halbuki silah üç günədək verilməli idi. Alınan məlumatlara görə, Tiflisdə silah və əzayinəriyyə [partlayıcı maddə] anbarları mövcuddur.*

2. *Tiflis və ətrafında Gürcüstan Hökuməti və təşkil edilmiş nizam və qayda əleyhinə təbliğat davam etməkdədir.*

3. *Hərbi nöqtəyi-nəzərindən böyük*

əhəmiyyəti haiz [əhəmiyyət daşıyan] dəmiryolu körpüsü partladılmışdır. Alınmış məlumata görə, lazımlı anbarları və müəssisələri dağıtmaq üçün sui-niyyət hazırlanmış.

4. *1, 2 və 3-cü maddələrə məbni [əsasən], Tiflis və ətrafında qanlı qaradaş müharibəsi, əks-inqilab, xarici qüvvənin müdaxiləsi sui-niyyəti olduğu üçün Tiflis və dairəsi [ətrafı] idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fövqəladə vəziyyət] altında elam olunur.*

General-qubernatorluğa general Mazniyev təyin edilir. Tiflisdəki hərbi qüvvə bütünlüklə işbu zata [bu şəxsə] tapşırılır. Nizami hissələr, milisiya, xüsusi quberniya taboru və başqa Tiflisdəki qitələr [hərbi hissələr] və Naftluqidən Didubeyədək dəmiryolu da müşarileyhə [adı çəkilən şəxsə] tapşırılır.

Əmr 9 təşrinisənə [noyabr] 1918 sənə gecə saat 12-dən etibarən qüvvəni haiz olur [qüvvəyə minir].

Hökumət sədri: Jordani[ya]

* * *

- Daxiliyyə Nəzarəti əmri mövcubincə [Daxili İşlər Nazirliyinin əmrinə əsasən] sabiq Zaqafqaziya Komissarlığı Maliyyə komissarı Karçikyanın evində təftiş icra edilmişdir. Karçikyan hal-hazırda İrəvanda Ermənistan Hökumətində Ümuri-Nafiə [Sosial Təminat] naziridir.

- Təşrinisənənin [noyabrın] 8-ndə şəhər milisiya əzası [üzləri] “Kavkazskoye slovo” qəzetəsi idarəsinə gəlib, işbu qəzetə mühərriri Levan Kipianini

Daxiliyə Nəzarəti əmri ilə həbs etmək istəmişlərdir. Kipiani bu vaxt idarədə yoxmuş.

- Erməni siyasi heyətinin təkidatı [təkidləri] ilə Erməni Cümhuriyyəti əmvalının [mallarının] Mantaşevin evində olan anbardan cəbbəxanaya (arsenala) nəql edilməsi müvəqqədən dayandırılmışdır. Gürcüstanda olan Ermənistan vəkili Camalyan Ermənistan Cümhuriyyətinin Tiflisdə qalan əmvalının hamısının tezliklə İrəvana nəql edilməsindən ötrü icazə verilməsinin lazım olduğunu Gürcüstan Hökumətinə bildirmişdir.

- Məzkur [adı çəkilən] Camalyan, Bakuriani-Tsalka dairəsinə cəm olan Axalkələk qaçqınlarının dəhşətli halını Ermənistan Cümhuriyyətinin Kiyevdə olan komissarına xəbər vermişdir. Türklər bu qaçqınların öz vətənlərinə övdət etmələrinə [qayıtmalarına] razı olmayırlar. Bununla bərabər Gürcüstan Hökuməti də bu qaçqınları qeyri yerlərdə yerləşdirməyə buraxmır. Açıq havada yaşayan bu qaçqınların öz vətənlərinə qaytarılmalarının təxirə salınması ilə bir çoxlarının tələf olmasını xəbər verib, Camalyan Kiyev komissarlığından bu barədə əfkari-ümumiyyəyə [ictimaiyyətə] məlumat verilməsini xahiş etmişdir.

- Nəqliyyat işlərini qaydaya salmaq lazım gəldiyindən, Camalyan Gürcüstan Hökumətinə müraciətlə, nəqliyyat işlərinə münasibəti olan məsələləri, erməni heyəti nümayəndələri [ilə] bir yerdə həll etməkdən ötrü Gürcüstan

Hökuməti tərəfindən vəkillər təyin edilməsi xahişində bulunmuşdur.

- Erməni siyasi heyəti Gürcüstan Xariciyyə Nəzarətinə [Xarici İşlər Nazirliyinə] müraciət edib, silah təslim edilməsi əmrinin müvəqqədən Tiflisə varid olan [gedən] Ermənistan ordusu zabitanına [zabitlərinə] dəxi şamil olub-olmadığının izhar edilməsini [bildirilməsini] xahiş etmişdir.

GÜRCÜ PARLAMANINDA

Təşrini-saninin [noyabrın] 7-sində Çxeidzenin sədarəti [sədriyi] altında Gürcüstan Parlamanının iclası vəqə olmuşdur. Erməni mətbuatının Gürcüstan Hökuməti əleyhinə təşviqatda bulunması haqqında Sosial-Demokrat firqəsinin istizahı [izahatı] müzakirə edilir.

Lomtadidze sözə başlayıb deyir ki:

Bu axır zamanda, xüsusən Gürcüstan Hökuməti ilə demokratiyası [xalqı] ancaq öz qüvvələri ümidinə qaldıqları bir vaxtda, bizim istiqlaliyyətimiz və demokratik üsuli-idarəmiz əleyhinə həddən ziyadə qızğın təşviqat və təhəmmül ediləmməz [dözülməz] çıxışlar yapımaqdadır. Şəhər və kənd əhalisi arasında qövlən [sözlə], feilən [əməli olaraq] və mətbuat vasitəsilə geniş bir surətdə təşviqat davam etməkdədir. Körpünün partladılmasına və demokratik hökumətimizin endirilməsi haqqında əhali arasında yapılan gizlin təşkilata iktifa etməyib [kifayətlənməyib],

qardaş millətlərin demokratiyası [xalqı] arasında qırğın salmaqdan ötrü millətlər arasında olan münasibətin [münasibətlərin] kəskinləşməsinə çalışmaqdadırlar. Bu barədə bir para Tiflis qəzetələri ədəb dairəsindən kənara çıxmışlardır. Bu qəzetələrdən birində namuslu mətbuata yaxışmayan böylə bir məqalə oxuyuruq:

“Ənvər bəy, erməni millətini Türkiyədə məhv etməkdədir. Xan Xoyski bu cinayəti Azərbaycanda və Jordaniya Hökuməti Demokratik Gürcüstanda icra etməkdədirlər. Gənc Türklər, müsavətçilər və “sosialistlər” bir yerə cəm olub erməni millətinin məhv edilməsi qanlı siyasətini silah və təərrüz [hücum] vəsilələri ilə feilən icraya qoymaqladırlar. Bütün aləmi-insaniyyət qarşısında bütün millət, yüzlərcə və minlərcə məhv, qaçqınlar dəxi həlak olmaqladırlar. Gürcüstanda da həmçinin erməni millətinin qalanı tələf edilməkdədir. Cavaxetianın Gürcüstan torpağına daxil edilməsi üçün Bakurianidə və Tsalkanın hündürlüklərində olan erməni qaçqınlarını qırıb məhv etmək lazım gəldiyindən, Ənvər və Tələtlər planı üzərinə onlar tələf edilməkdədirlər. Bunun qarşısı alınmalıdır. Ənvər bəy cinayətinin Gürcüstanda da icraya qoyulmasına biz razı ola bilmərik. Erməni Hökuməti, Gürcüstanda yaşayan hamı erməni əhalisi və Tiflisdə olan bütün erməni təşkilatları heç bir tələfata baxmayaraq, Gürcüstan Hökumətini erməni millətinin məhv edilməsini tezliklə dayan-

dırmağa məcbur etməlidirlər.”

Bu məqalədə yazılanların hamısının Hökumətə məlum olub-olmadığını sual edirik.

Şimdiyə qədər mehriban yaşayan bilümm [ümumiyyətlə] Qafqaziya və baxüsus [xüsusən] Gürcüstan və Ermənistan demokratiyasının [xalqlarının] düşmənləri qanlı tufan qaldırmaqla Demokratik Gürcüstanda hərc-mərcliyə bais olub, Gürcüstan Hökumətinin endirilməsinə çalışmaqdadırlar. Hər-gah bunlar Hökumətə məlumdursa, qanlı tufanın qarşısı alınmaq üçün nə kimi tədbirlər ittixaz edildiyi [tədbirlər görüldüyü] sual olunur.

Alqışlarla qarşılanan Hökumət Sədri Jordaniya böylə bəyanat verir:

Vətəndaşlar! Məsələ xeyli ciddi və bu məsələ ətrafında əhali arasında cürbəcür şayiələr intişar etməsinin [yayılmalarının] Hökumətə mövsuq surətdə [sənədləri ilə, sübutları ilə] məlum olduğundan, Hökumət vagüzar edilən [tapşırılan] bir həftə müddətindən istifadə etməyərək, bu suala tezliklə cavab verməyi qərara almışdır. Burada deyilir ki, bu axır günlərdə Tiflisdə müəyyən mətbuat tərəfindən beynəlmiləl toqquşmasına bais ola biləcək təşviqat aparılmaqdadır. Bədbəxtanə [təəssüf ki], burası həqiqətdə də böyledir. Bu axır 4-5 gün ərzində “Orizon” qəzetəsində (başqa əhəmiyyəti olmayan məsuliyyətsiz qəzetələrdən sərfi-nəzər [digər əhəmiyyətsiz və məsuliyyətsiz qəzetləri bir kənara qoysaq belə]) böylə məqalələr dərc edilməkdədir ki,

bu qəzetə ruhunun bu axır günlərdə böylə dəyişilməsinə nə bais olduğunu anlamaq mümkün deyildir. Əqəliyyəti [azlığı] təşkil edən millət nümayəndələri birinci gün Parlamana daxil olduqda bizimlə mehribanənə bir surətdə işləyəcəklərini bəyan etdilər. Mən bu sözlərin sədaqətən [doğru; səmimi] deyildiyinə inanıb, hal-hazıra qədər də bu rəydə olmuşam. Lakin bədbəxtənə, həmin nümayəndələr mənim bu nəzəriyyətimə şərik olmamışlardır. Mən qəzetələrin çıxışına o qədər əhəmiyyət verməzdim. Lakin mənim əlimdə başqa sübutlar dəxi vardır.

Təşrini-saninin [noyabrın] 6-sında mənə bir çox daşnaklardan mürəkkəb bir heyət təqdim edilmişdi. İşbu gündə də məlum olduğu üzrə “Orizon” qəzetəsi bu məsələ barəsində bir çox məqalə yazmış imiş. Mənim yanıma gələn heyətlər Tiflisi təhdid edən eşalonları yadıma salırdı. Onlar səhv edirlər ki, guya mənə böylə gözükmüşdür. Onlar bilirlər ki, o heyətləri biz öz yanımızdan buraxammayız. “Orizon” heyətləri də o şəkildə. (“Sizin” deyə səda eşidilir. Gurultulu alqış.) Mən bu heyətin əfradını [fərdlərini, üzvlərini] tanımayırdım. Fəqət bir nəfər Bələdiyyə Məclisi sədri müavini Yağcıyanı tanıyırdım. Bu zat, heyətin namından [adından] söylədi ki, işbu heyəti özü təşkil edərək gəlmişdir ki, erməni əhalisinin çıxışı qarşısını almaqdan ötrü təşəbbüsatda bulunsun və mənim cavabımı tələb etdi. Mən mütəhəyyir [heyrətə düşmüş] idim.

Əfsus ki, mən erməni qəzetlərini oxumayıram. Böylə olur ki, erməni qəzetələrinin o günkü nömrələrində çıxışlar var imiş. Mən, nə vaqə olmuş deyə sorduqda, cavab verdi ki, Türkiyə fərari [qaçqın] erməniləri öz ölkələrinə buraxır, fəqət Gürcüstan buraxmaq istəmir. Bundan dolayı, erməni milləti namından mənə etiraz etmək qəsdilə gəlmişlərdir. Bunların ikinci töhməti Bakurianidəki qoşun dəstəsinin guya fərarilər əkməyi ilə dolanaraq, fərariləri ac buraxmaqlarıdır.

İşbu ittihamlardan əvvəlincisi məni çox düşündürmüşdür. Mən sual etdim ki, həqiqətənmi onlar Gürcüstanın qaçqınları buraxmamağına inanırlar? Heyət əzası [üzvləri] bu işin mühəqqəqliyinə [doğruluğuna] inandıqlarını söylədilər. Bunlar o qədər ürəklə dedilər ki, mən bir qədər şübhəyə düşdüm. Mən xəyal etdim ki, Hökumət belə əmr verməmiş, ola bilsin ki, general Makayev özündən bu işi etmişdir.

Mən bunların “Orizon” qəzetəsi müfəttinliyi [fitnəkarlığı] qurbanı olduğunu bilsəydim, şübhəyə düşməzdim. Bunlar getdikdən [sonra] mən Hərbiyyə nazirini dəvət edib, işin nə şəkildə olduğunu söylədim. Hərbiyyə naziri mütəhəyyir [heyrətdə] qalaraq, böylə işin olmamağını söylədi. Biz teleqrafən general Makayevi çağırıdım. Biz Makayevi təyin etdiyimizin səbəbi məlum olsun gərək. Bu zat [şəxs] Axıska qəhrəmanıdır. Bu zat bir para Bakı başçıları kimi erməni hissələrini qoyub qaçan deyildir. (Ümumi alqış.) Bu ge-

neral öz vəzifəsini axıradək ifa edən-lərdəndir. Bunu Axıska sabiq Bələdiyyə rəisi Zoryan təsdiq edə bilər. Bu zat milli qırğın əleyhinə olduğu üçün müsəlmanlar miyanında [arasında] hüsnirəğbət qazanmışdır.

(mabə'di var)

QƏZETƏLƏRDƏN

Bavariya Hərbiyyə vəzirinin müraciətnaməsi

Bavariya Hərbiyyə vəziri əhaliyə xitabən bir müraciətnamə nəşr etmişdir. Müraciətnamədə deyilir ki:

Hal-hazıra qədər bizim müttəfiqimiz Avstriyaya təqdim edilən mütarikə şəraiti [atəşkəs şərtləri] düşmənə bizim sərhədimizi cənub və şərq tərəfdən təhdid etmək imkanını verir. Bu müharibə müddətində mərdanəlik və fədakarlıq göstərən Bavariya camaatı öz qüvvəsinə etimadla bu mümkünamə [ehtimalı] asudə bir surətdə qarşılaya bilər. Narahat olmaq üçün heç bir əsas yoxdur. Vətənin təhlükədən təmin edilməsi üçün lazımi tədbirlər görü-lərək feilən [əməli surətdə] icraya qoyulmaqdadır. Əhali inanmalıdır ki, vətənimiz gözlənilməyən bir həlakətlə [məhv olmaq təhlükəsi ilə] təhdid edil-diği zaman dərhal xəbərdar ediləcəkdir.

Almaniyada əsgərlərin azadı

Alman vəzirinin [nazirinin] binagüzarlığı [sərəncamı] ilə 1870-1871-ci illərin müharibəyə iştirak etməyən

saldatları bilatəxir [təxirə salınmadan] vətənlərinə göndərilməlidirlər.

Almanların dinc əhali ilə rəftarı

Belçika qəzetələrində dərc edilən “Şimali bank” elanında deyilir ki, alman məmurlarının səy və fəaliyyəti sayəsində bankın pulları və hamı sənədləri salamat qalmışlardır. Lill şəhəri təxliyə edildiyi zaman alman komanda heyətinin əmrinə görə, bankın hər bir işləri siyahı üzərinə xüsusi qutulara doldurulub, xüsusi zabit mühafizəsi altında Brüksel şəhərinə gətirilmişdir. Alman məmurları burada xüsusi mənzil tutub, bankı orada yerləşdirdikdən sonra əməliyyata başlamışlardır.

Bolşeviklər Avropada

Danimarka qəzetələri xəbər verirlər ki, Rusiya bolşevikləri Avropanın bir para hissələrində, o cümlədən Danimarkada da ciddi təşviqata başlayıb, Kopenhagenə çıxış yapmışlardır. Rusiya bolşevikləri Avropada sülh əqd edilməsi [bağlanması] ilə özlərinin Rusiyadakı mövcudiyətlərinin təhdid altına düşməsinə anlayıb, bütün cahən inqilab atəşini tezliklə yandırmağa çalışırlar. Rusiya bolşeviklərinin böyük sərmayəyə malik olduqları müşahidə edilir. Bunlar Avropada ancaq sindikalistlərə istinad etməkdədirlər. Bolşeviklərin Stokholmda dəxi çıxış yarmaları qeyd edilməkdədir.

Vilsonun notası

Müttəfiq dövlətlər Amerika ilə Al-

maniya arasında olan müxabirata [danışqlara] lazımınca bələd olmuşlardır. Onlar yanvarın 8-ində Vilsonun Konqreyə etdiyi müraciətnaməsindəki və həmçinin başqa müraciətnamələrində göstərilən şərait [şərtlər] üzərinə Almaniyaya ilə sülh əqd edilməsinə [bağlanmasına] razı olduqlarını izhar etməkdədir [bildirməkdədir]. Lakin onlar hər halda göstərməlidirlər ki, dənizlərin azad buraxılmasına aid 2-nci maddə cürbəcür təbir və təfsirəti mövcib olduğundan [müxtəlif yozumlara və şərhlərə ehtiyacı olduğundan], Müttəfiq dövlətlərdən bir paraları qəbul edə biləcəkləridir. Onlar Sülh Konfransına gələndə qədər bu məsələlərin sərbəst təfsiri [şərh edilməsi] hüququnu saxlamalıdır. Vilson tərəfindən Konqreyə verilən müraciətnamədə zəbt edilən yerlərin təcrid [bərpa] və təxliyə edilməsi və təmizlənməsi lüzumu qeyd olunur. Müttəfiq dövlətlərin zənnincə, bu məsələdə heç bir şübhə ola bilməz. Onlar bu məsələyə öylə mənə verirlər ki, Almaniyaya Hökuməti Müttəfiqlərin dinc əhalisinə quruda, suda və havada vurulan zərər və ziyanı təmin etməlidir. Notanın axırında deyilir ki, Vilson bu təbirata [yozuma] razı olub, marşal Foş isə Almaniyaya Hökumət vəkillərini mütarikə şəraitini [atəşkəs şərtlərini] xəbər verməkdən ötrü qəbul etmək icazəsinə malik olmuşdur.

Kuban və Ufa Hökuməti

Təşrini-əvvəlın [oktyabrın] 24-ün-

dən Yekaterinodardan Ukrayna Teleqraf Acentəliyinə xəbər verirlər:

Ufada təşkil edilmiş Hökumətə əlaqə [bağlılıq] məsələsində nahiyyə hökuməti qət etmişdir ki, Kuban Ufa Hökumətindən ayrı olduğu üçün əlaqə məsələsi əməli əhəmiyyətini qeyb edir. Nahiyyə hökuməti fəqət [yalnız, sadəcə] Kuban əhalisi iştirak edə biləcəkləri bir hökuməti təsdiq edə biləcəkdir. Bundan dolayı işbu məsələ növbətdən götürülmüşdür. Nahiyyə hökumətinin əqidəsində cənub-qərbi hökumətlərin başlıca məsələləri bolşeviklərlə mübarizə olmalıdır. Buna görə bolşeviklər əleyhinə Kuban, Don, Ukrayna, Terek, Gürcüstan, Ermənistan, Azərbaycan hökumətləri qüvvələrindən mürəkkəb bir cənub-qərb cəbhəsi təşkil etməlidir. Cəbhə təşkili və layihəni qövləndən feilə gətirmək üçün bir konqre dəvəti qət edilmişdir.

MAARİF NAZİRİ HƏZRƏTLƏRİ İLƏ MÜSAHİBƏ

Srağagün dövlətli Maarif naziri həzrətlərinin hüzuruna qəbul olaraq Maarif Nəzarətinin təsəvvürəti [düşüncələri, planları] haqqında bir qədər müsahibədə bulunduq.

Milli maarif xüsusunda nazir həzrətləri bizi maraqlandıran bir çox suallara kafi və şafi [qənaətbəxş] cavablar verərək, məmləkətimizin istiqbalına [gələcəyinə] olan ümidimizi bir qat daha təqviyyə buyurdular [artırdılar].

İbtida [əvvəla] burasından başlanır ki, məktəblər tamamilə milliləşir. Böylə ki, ibtidai məktəblərdə çocuqlar öz ana dillərində oxuyacaqlar (türklər türk, ruslar rus, ermənilər erməni dilində və ilaxir). Rüşdiyyə və edadi məktəblərə gəlincə, bunları birdən-birə milliləşdirmək on minlərcə uşağı elm məbədidən qovmaq kimi olduğundan, böylə məktəblərin yuxarı siniflərində dərslər hələlik sabiqki qayda ilə getməlidir və ancaq aşağı siniflər milliləşərək rüşdiyyələrin birinci və ikinci sinifləri, edadilərin isə iki ehtiyat [hazırlıq] və birinci, mümkün olsa ikinci sinifləri milliləşərək dərslər türk dilində gedir. Fəqət, həman bu siniflərdə dəxi uşaqlar türkcəni bilmirlər. Türklərin bir qismi və ümumiyyətlə qeyri-türklər, müvəqqət olaraq bunlar üçün dəxi ayrıca siniflər açılır.

Mövcud məktəblər haqqında böylə tədbirlər görməklə bərabər, Azərbaycanda ümumiyyətlə maarifin zəif bir dərəcədə olduğunu dərklə, bir çox yerlərdə yeni məktəblər açılmışdır, bir çoxları da açılacaqdır.

Şübhəsiz ki, Azərbaycanda məktəb şəbəkəsi açmaq üçün yalnız Maarif Nəzarətinin arzusu və pul buraxılması kifayət etməz. Müəllimlər lazımdır. Müəllimimiz isə azdır. Bunu Maarif naziri həzrətləri bilirlər. Binaileyh [ona görə], əvvəlcə müəllimlər hazırlanmasına çox diqqət verilmişdir. Müəllimlərimiz az, həm də əksəri türk dilini yaxşı bilmədiyindən, şimdiki şərait altında müəllimliyə yaramaz idilər. Bunları

türk məktəbi müəllimliyinə hazırlamaq üçün qabaqcadan Gəncə, Şəki və sairələrində müəllimlər kursları açmışdır. Burada 200-dən ziyadə müəllim hazırlanmışdır. Eyni zamanda müəllimlərin miqdarını artırmaq qəsdilə darülmüəllimin [seminariya; pedaqoji məktəb] məsələsinə artıq dərəcə diqqət verilərək, ibtida [əvvəla] Qori darülmüəllimini Qazax şəhərinə köçürülmüş və islah edilmişdir [təkmilləşdirilmişdir]. Gəncə darülmüəllimini milliləşdirilmişdir, Bakı darülmüəllimatı [qızlar seminariyası] dəxi darülmüəlliminə [oğlanlar seminariyasına] mübəddəl edilərək [çevrilərək] milliləşdirilir. Bunlardan maəda [başqa] Zaqatalada və Ağdamda birər darülmüəllimin açılmasl layihəsi verilmişdir.

Yeni darülmüəlliminlərdən birisinin nə üçün Şuşada deyil, Ağdamda açılmaq istənildiyinin səbəblərini sordum. Nazir həzrətləri kəndi mülahizələrini izah buyurdular. Mən də dəxi zənni-acizanəmi əzrlə [acizanə fikrimi ərz edərək], darülmüəlliminin Şuşada olmasının Ağdamda açılmaqdan daha övla [vacib] olduğu haqqında mülahizələrimi söylədim. Nazir həzrətləri darülmüəlliminin Şuşada açılmasına hüsni-təvəccöh ibraz etdilər [rəğbət göstərdilər].

(Bu xüsusda mülahizələrimə qarşı hüsni-təvəccöhündən naşi [rəğbət göstərdiyi üçün], nazir cənablarına təşəkkürümü ərz etməyi kəndimə vicdani vəzifə sanıram.)

Nəhayət, tələbələrin məktəbi-hər-

biyyəyə [hərbi məktəbə] alınmaları haqqındakı sualıma cavabən nazir həzrətləri tələbələrin məmləkət üçün mədəni bir qüvvə təşkil etdiklərini və ümum-mədəni işlərdə çalışmalarının daha nafe [faydalı] olduğunu qeydlə bəyan etdilər ki, baihəmə [bununla belə] hal-hazırda bu cəhətdən tələbələrin xidmətinə daha çox ehtiyacımız var. Bilxassə [xüsusən] ki, burada tələbələr mövcud iyyatimizi müdafiə edəcəklə qüvvənin başında durmaqla bir tərəfdən tarixi bir zamanda yeni əmələ gəlmiş dövlətimizə, vətənimizə artıq dərəcə kömək etmiş olurlar; eyni zamanda xalqın avam sinfindən təşəkkül edən əsgərlər üçün bir mədəni rəhbərimiz olurlar. Bu mülahizə ilədir ki, bu vaxtadək darülfünuna [universitetə] getməyib Azərbaycan daxilində qalmış və məmaliki-əcnəbiyyəyə [xarici ölkələrə] gedib də darülfünuna girmiş olan tələbələrin həpsi məktəbi-hərbiyyəyə alınacaqdırlar.

Xəlil

NURİ PAŞA HƏZRƏTLƏRİ ŞƏRƏFİNƏ BÖYÜK BİR ZİYAFƏT

10 təşrin-i sani [noyabr] yekşənbə [bazar] gününün axşamı Bakı şəhər əhalisi tərəfindən qəhrəman Ordumuzun şanlı komandanı Nuri paşa həzrətləri şərəfinə Yay klubunun zalında böyük və mütəntən [təntənəli] bir ziyafət verildi.

Klubun içi və dəhlizləri gözəl və pürqiyət [bahalı] xalılarla döşənməmiş, divarları dəxi al-qırmızı bayraqlarla bəzənmişdi. Yuxarıda böyük musiqi orkestri, aşağıda da həm Osmanlı və həm Azərbaycan türklərinə məxsus milli sazəndə və xanəndələr tərənnümsaz olmaqda idilər.

Hökumət əhlindən ümum nazirlərimiz Baş Nazirlə bərabər, şəhərimizin bütün böyük məmurları, ümum zabitə əfəndilər, İran konsulu cənabları, ziyalılarımız, böyük tacirlərimiz və sair əyan və əşraf ziyafətdə hazır idilər.

Nuri paşa həzrətlərinin salona vürudu [gəlişi] əsnasında musiqi orkestri tərənnümsaz olub, məclis əhli səfbəsteyi-ehitram durub [ehitramla səf tutub dayanıb], paşa həzrətlərini səmimiyyətlə salamladılar. Bə'dəhu [ondan sonra] hər kəs miz başında özünə məxsus olan yerini tutub ziyafət başlandı.

Yemək əsnasında Baş nazirimiz Fətəli xan Xoyski həzrətləri birinci olaraq bəliğ bir nitq söyləyib, Azərbaycan türklərini bəndi-əsarətdən [əsarət zəncirindən] xilas ilə naili-səadət olması yolunda tökülən Osmanlı-türk qanına işarə ilə: “Bu qan və bu qan tökülən mübarək yerlər heç bir vaxt unudulmaz və xatirdən çıxmaz” buyurdular. Bə'dəhu [ondan sonra] Nuri paşa həzrətlərinə müraciətən idareyi-kəlam edərək [sözünə davam edərək], Azərbaycan türklərinin təşəkkürati-əmiqanələrini [dərin təşəkkürlərini] paşa həzrətlərinə bildirib, qədəh qalxırdı. O halda bütün hüzzar [orada

olanlar, iştirak edənlər] ayağa duraraq müzəffər və şanlı komandanımız paşa həzrətlərinin şərəfinə şərbət-nuş olub [içkilərini içərək], sürəkli alqışlarla izhari-məsərrət və şadmani etdilər [sevinc və şadlıqlarını nümayiş etdirdilər].

Həqiqət, bu böyük məclisdə hamının, baxsus [xüsusi] Bakı əhlinin olmazın dərd, möhnət, bəla və zillət çəkdiyələri və olmazın həqarətlərə düçar olduqları, ağarmış saç-saqqallarından, solğun çöhrələrindən, məhzun gözlərindən bəlli olan üzlərində bu axşam o qədər bəxtiyarlıq və bundan dolayı o dərəcə şükrü-səna əlaimi [minnətdarlıq və təşəkkür əlamətləri] peyda və hüveyda [aşkar] idi ki, keçmiş qara günlərin fəna təsirləri bu gün nail olduğumuz ağ günlərin sürurbəxş əsərləri [sevinc bəxş edən təsirləri] müqabilində unudulmaq üzrə olduğu aydın və aşkar idi.

Əvət! Fəna təsirlər unudular, fəqət o təsirləri buraxan qara günlər unudulmaz. Onları unutmaq üçün ya filosof olmalıdır, ya laübalı [hissiz, duyğusuz; laqeyd].

Nə qərib təsadüf:

Təqribən bir il bundan əqdəm [əvvəl] bu gün ay-uldumlu türk bayrağı ilə donadılmış [bəzənmiş] olan bu salonda bolşevik Suxartsev, Nikolay zamanına məxsus bir hakimi-müstəbid vəziyyətini alaraq hüquqi-siyasiyyə və insaniyyələri xüsusunda ağız açmağa cürət edən Bakı müsəlmanlarını təhdid yolu ilə “Bakıda daşı daş üstündə qoymaram” deyə meydan oxuyurdu.

Buna qarşı olaraq Şurayi-Milli rəisi Rəsulzadə Məhəmməd Əmin yoldaşımız: “Əvət, biz istirdadi-hüquq [hüququmuzu geri almaq] yolunda mübarizə edəriz. Nəticədə bizə ya istiqlalıyyətimiz qalar, ya uçurulmuş daşlar. Fəqət, əmin olunuz, müvəqqəti müzəffəriyyəti sizin üzərinizdə olsa da, daimi zəfər bizimdir” deyə gələcəkdən xəbər vermişdi.

Bu axşam, Rəsulzadə cənabları öz səlis nitqində bu fəqərəni [hadisəni; hekayəni] yada salıb, qanlı və haşşikən [haqqı tapdalayan] Suxartsevlərin rəcəz oxuduğu bu meydanda bu gün daimi və əzim bir türk zəfərinin bayram edilməsinə işarə ilə haqq sözün haqq yerinə düşməyindən dolayı izhari-məsərrət və məmmuniyyəti eylədi [sevincini və məmmuniyyətini nümayiş etdirdi].

Əvət; əgər Suxartsev bu axşam klub salonuna bir nəzər yetirib də, bu al bayraqları, bu şanlı komandanları, bu qəhrəman zabitləri, bu cəsur əsgərləri, bu bəşşəş [şad] və bəxtiyar çöhrələri görsəydi, hədəsinin nə qədər gülünc və bica [puç] olduğunu özü də etirafa məcbur olardı.

Rəsulzadə nitqinə davam edərək: “Siyasi üfüqdə qara buludlar görünən kimidir, lakin bu qara buludlara qarşı Nurilərimizin zülmətşikən [zülməti parçalayan] nuru var” dedikdə, bütün əhli-məclis ayağa qalxıb paşa həzrətlərini xüsusi bir təzim və təbcil [tərif] ilə alqışlamağa başladılar.

Bir ildən bəri əziz müsafirimiz və

keçirdiyimiz qara günlərə bizimlə bərabər şərik olan Ruşəni bəy həzrətlərinin bəliğ [bəlağətli] nitqi o qədər yanıqlı və o qədər atəşin idi ki, hazirun üzərində böyük bir təsir buraxdı. Qayeyi-amalımıza yetmək, istirdad edilmiş [geri alınmış] hüququmuzu son qüvvəməzlə saxlamaq və bu yolda hər bir fədakarlığa hazır olmaq üçün bu gecənin şərəfinə yəmin [and içmək] lüzumundan bəhslə əhli-məclisin ruhunu yüksəldirdi.

Hazirun aramızda oturan bir zatın [şəxsin] nitqinə müntəzir görünürdü [nitqini intizarla gözləyirdi]. Bu zatın illərdən bəri eşitmədiyi səsini eşitmək, fikrini bilmək, nəzəriyyatından xəbərdar olmaq istəyirdi. O möhtərəm zat, sevgili üstadımız Əhməd bəy Ağayev idi ki, nitq söyləmək üçün yerindən qalxarkən salonda dərin bir sükunət əmələ gəlib, hər kəs bütün diqqətini ona tərəf ətf etdi [yönəltdi].

Əhməd bəyin nitqində bəzilərinin gözlədiyi atəş yox idi, amma həqiqi bir səmimiyyət var idi: “Mən Bakını İstanbulda və İstanbulu Bakıda görüb də özümü o qədər bəxtiyar görürəm ki, daha ölsəm də qəmim yoxdur, dünyadan kam almış gedərəm” kimi sözləri o qədər səmimi bir lisan [dil] və lisani-hal ilə [hal dili ilə; ümumi görünüşü, jestləri, mimikası və s. ilə] söyləyirdi ki, eşidənlər dəxi özünü Əhməd bəy kimi bəxtəvər və bəxtiyar hiss edirdilər. Biz Əhməd bəyin nitqini icmala cəsarət etməyib, tamamilə qəzetəmizdə dərc üçün lütfən bizə göndərmək ümid və

istidası [xahişi] ilə oxuyucularımızı səbrə dəvət edirik.

Bu qədər nitq və alqışlara cavab olaraq Nuri Paşa həzrətləri gözəl İstanbul şivəsi ilə ruhumuza ləzzət verən və məzmunca qəlbimizi bir taqım əndişələrdən təmiz qılmaqla sürürü-şadmaniyi-binəhayətimizi mövcib olan [sonsuz sevinc və şadlığımıza səbəb olan] qayət bəliğ və səlis bir nitq iradı ilə [nitq söyləməklə] məclis əhlini şərəfyab [şərəflənmiş] və minnətdar buyurdular.

Bu nitqin təsiri ilə idi ki, hər kəsdə gələcəyə artıq əndişəsiz bir nəzər əmələ gəlib, kəndində böyük bir ümid, yüksək bir ruh hiss edərək xoşbəxt və xoşvaxt bir hal ilə bir-birini təbrik edib, məclisə xitam verdilər.

Ayn.

IQTİSADİYYAT

III

Həyat-iqtisadiyyəmizdə qadınlarımızın vəzifəsi

Həyat bizdən ötrü ağır günlər hazırlamış imiş. Hürriyyətimizi, tarixi hüququmuzu yenidən ələ gətirmək üçün bir çox əza və əziyyətlər görməli, bir çox qurbanlar verməli imişik. Azadə həyatımız top gumburtuları, tufəng şaqqırtıları altında nəşvü-nəma tapmalı [inkişaf etməli] imiş.

Nə isə, üzərimizə düşəcək ağırlıqları qəbul etməli, heç olmazsa gələcək

vətənimiz yavrularını təmin etməliyiz. Zənciri-əsərət altında zəif düşmüş vətənimizin xarabazar deyil, millət bağı olmağına çalışmalıyız. Bütün əs-kini [köhnəni] yaddan çıxarıb, fəqət [yalnız] yeni həyat üçün mübarizədə bulunmalıyız.

Qadınlıq yardımı təcrübəsizliyimizi azaldacaq, bizi mübarizəyi-həyatıyyə-yə [həyat mübarizəsinə, ölüm-qalım mü-barizəsinə] silahlandıracaqdır.

Qadınlıq zor bir qüvvədir. Qadınlıq həyat məcrasını ən az zamanda bütünlüklə dəyişmək qüvvəsinə malikdir. Fəqət bizim işbu zor qüvvəmiz yatmış. Biz işbu dövlətdən mədəniyyətimiz [mədənlərimiz], ölkə sərvətimizdən istifadə etmədiyimiz kimi istifadə edəm-mirik.

Halbuki xüsusi bir hərəkət, haydi qadınlıq oyandı, şimşək itiliyi, qılınc kəskinliyi kimi, mütəşəkkil olaraq mü-barizəyi-həyatıyyə üzərinə yürüyəcəkdir.

Bu kütlə, işçilərdə iş həvəs, həya-ta məhəbbət artıracaqdır.

Zamani-maziyə [keçmiş zamana] bir nəzər salalım. Qadınlıq oynanmış rolları təsəvvür edəlim. Təbakərallah [Allahın bərkətindən], qadınlıq nə yapmamış, hangi bir xarabazarı gülüstan, hangi gülüstanı xarabazar etməmişdir?

Roma filosoflarını əqli-səlim [sağ-lam məntiq], kamali-müstəqim [doğru kamal] sahibi fəqət qadınlıq etmişdir. Dini-islamın təbliğ və intişarında [yayılmasında] qadınlıq xüsusi bir yer

tutmuşdur. Qadınlığın zərif əllərini büt-ün islam intişarı siyasətində görmək mümkündür.

İşbu qiymətdar qüvvədən şimdiki biz də istifadə etməliyiz. İşbu xariqülada qüvvəni həyatı-iqtisadiyyəyə [iqtisadi həyata] tətbiq etməliyiz.

Qadınlıq özü-özlüyündə bu vəzifə-nin hüsn [gözəllik], zərafət və lüzumu-anlayacaq, bu cəhəti də yavrusu kimi zərif dillər, gözəl mahnılarla bəsləməyə çalışacaqdır.

Qadınlığı da iqtisad bayrağı altına çağırmalıdır.

Əski həyatımızda qadınlıq böyük rollar oynamış. Vaxtilə nənələrimiz babalarımızla bərabər yaşayıb, azad quşlar kimi bir əmək əmmişlər [birgə işləmişlər; birgə zəhmət çəkmişlər]. Türk milləti qocaman Qafqaziyanın asuma-na doğru yüksələn sıldırım qayalarının behişt-mənzər [cənnət mənzərəli] yamaclarında, gen Anadolunun zümrüd bağlarında, ixtiyar Kiçik Asiyanın qarlı səhralarında, şad Azərbaycanın yüksək sinəsində bir həyat sürmüşlər. Fəqət, zərafət [və] lətafətlə biribirindən ayrılan işbu iki [nəfər] bir tar-lada çalışıb, bir bucaqda məsləhətlər etmişlər. Qadında erkəyə şəfqət, erkəkdə qadına məhəbbət olmuşdur.

Bunu yenidən təcdid [bərpa] etməlidir. Qadını yeni tarlaya, yeni bucağa, iqtisad tarlası, iqtisad bucağına sövq etməlidir.

İqtisad – həyatın mahnısı, hüsn-zərafətidir. İqtisad olduğu yerdə xəndə [gülüş] çox, göz yaşı, qəm az olacaqdır.

İşbu xəndəni, qəm azlığını qadından başqası yaradacaqmı?

Qadınliq daima vətənin qüsuratını [qüsurlarını] erkəkdən tez anlamış. Osmanlı qadınlığını nəzərə alalım. Donanma inşası üçün Müdafieyi-Milliy-yədə qadınliq çox çalışmışdır. Hal-hazırı demirəm.

Biz etiraf etməliyiz ki, iqtisadi ruhsuz, biz yeni qüvvələr hazırlamaqdan məhrumuq. Halbuki millətə vətən yaratmaq, milləti yeni həyatı qəbul edər hala gətirməkdən ötrü yeni qüvvə lazımdır.

Yeni qüvvə cavanlarımızdan ibarət olacağı təbiidir. Cavanlarımız işbu qüvvə sırasına daxil ola bilərlərmi? Əlbəttə xeyr!

Cavanlarımız şəbabətlərində [gəncliklərində] yorulmuşlar, xəstə düşmüşlər. Xüsusi bir işdən naşi [ötrü] həyatdan bilmərrə [tamamilə; bütünlüklə] usanırlar. Öylə zənn edilməsin ki, həqiqətən bizdə istedad yox, çalışqanlığa həvəs yoxdur. Burası böyük xəta, böyük səhvdir. Biz çalışmadıq, çalışqanlıq qüvvəmiz (кинетическая энергия) feilə tətbiq edilmədi. Təbiət qanunu mövcibincə [təbii qanuna əsasən] salamat qaldı. Fəqət üzlrini bətalət [süslük; tənbellik] tozu örtdü.

Qadınliq şu tozu təmizləyəcək, şu qüvvəni yay kimi çərtəcək [cücərdəcək]. İştə o vaxt istedadı-milliyəmiz, zənnimizdəki çalışqanlıgımız zahir olacaqdır.

Qəvi [güclü] toplar gurultusu altında bizim də fəaliyyət vulkanımız

partlasın. Qəvi şrapnel dolusu altında bizim də həyatımız parlasın, məmləkətimiz fəaliyyəti yenilənsin.

Qadınların kağız üzərində mürəkəblə yazdıqları, mərmər üzərində həkk etdikləri, yürəkləri diktələri əsrlərlə unudulmaz, fəqət yürəkləri ilə yürəklərə yazdıqları dünya yaşadıqca, bəlkə bir az da fəzlə yaşayacaq, təbii almaz kimi şüa buraxacaqdır.

Həyatı-hazirəmizdə [indiki həyatımızda] erkəyin qafası quruyur, təbii hərərətini qeyb edir. Qadınliq işbu qafaya yol bulacaq olarsa yeni hərərət, yeni qüvvə verməyə qadir olacaqdır.

Həyatı-milliyəmizi sevəcək olarsaq, vətən abadlığını diləyəcək olarsaq, mədəniyyət istərsək, qadınliğa qafalarımıza yol verməliyik. Yürəklərimizi qadın qələmi üçün lövh [lövhe] etməliyik.

Hal-hazırda qadınliq böyük rollar ifa edə bilər. Yenə tarixə baxalım. İslam qadını məqsəd ardınca getmiş, amal mübəlligəsi [təbliğətçisi], məfkurə müntəşirəsi [ətrafa yayan] olmuşdur. İslam ordusunun qələbəsi qadına mənsubdur. Ərəb qadınları erkəkləri hərbə təşviq edir, yaralılara su daşıyır, ərəb qadını müharibə edirmiş. O vaxt o icab etmiş [lazım gəlmiş], qadınliq onu yapmış. Hal-hazırda isə başqası icab edir, başqasını yapmalıdır. Böylə olarsa, islam ordusu qələbəsi kimi yeni həyat qələbəsinə də nail oları zənn edirəm.

Bütün cahana nəzər salalım: insaniyyət kütləsini millət deyil, dinlərdə

böləlim. İslam dininə 600 milyona baliğ [çatan] bir hissə düşür. Möhtərəm qarein [oxucular], işbu rəqəmin nisfini [yarısını] pozalım. 300 milyonluq bir qüvvəmiz yoxdur.

Həyat yeyib, içib, yatmaqdan ibarətmi əcəba? Əlbəttə, xeyr. Həyat, fəqət fəaliyyətdir. Bizim islam qadınları isə içib, yeyib, yatır, təbah [puç] olur!

Düşünülürmü? 300 milyonluq bir kütleli-islam həyati-islamiyyədə iştirak etmir. Əcəba vahiməli rəya deyilmi?

Burası kifayət etməyir. Fəzlə olaraq mabəqi [yerdə qalan] 300 milyonda da həyata məhəbbət oymayır, bu da təbah olur.

Məcburən tarixə baxmalıyıq. İslamın altun dövründən sonrakı səhifələri seyr edəlim. Şüəramızı [şairlərimizi] görəlim. Birində ruh yox! Qəzəlləri şikayət, qitələri qəm mahnısı. Misraları ələm zənguləsi.

Filosoflarımızı oxuyalım. Yahu, burası başqa bir həngamədir. Həyat sıfır, başqa bir şey yox.

Halbuki biz də başqaları kimi müxtərə [ixtiraçı], mübdə [icadçı], dahi olardıq. Bizdə də başqaları kimi təməddün [mədəniyyət], tərəqqi duyğuları oyanardı. Biz insan deyilməyib əcəba?

Cəhalətimizin səbəbini tinət [xasiyyət; xarakter], istedadımızda arayan filosoflarımız (!) gözlərini silib yanlarındakı çadrapuş [çadra örtmüş] Misir mumyası mühərrik məhbəsə [ayaqlı həbsxanaya] baxsınlar. Baxsınlar da,

ümdə səbəbi düşünsünlər!

Biz bu vaxtdək kişilərdən məsələni düşünmək diləyirdik. Qadınluq qüvvəsinin feilə tətbiq edilməsini rica edirdik. Əfsus ki, nəticə vermədi.

Osmanlı qadınluğu özü-özlüyündə məsələnin mühüm olduğunu anladığından naşi [anladığı üçün], zor bir qədəm atmışdır. Yumruğunu dünyümləyərək “Haydi, yol ver, yürüyəcəyəm” deyərək həyata qədəm basdı. İstanbul qadınluğu inqilabı – millət inqilabıdır. Millət, məmatdan [ölümdən] həyata üz döndərmək istəyir.

Bizim Azərbaycan qadınları böylə yapmaqdan müvəqqəti olaraq məhrumdurlar. Binaileyh [ona görə], üzümü Osmanlı qadınlığına tutub, işbu mummyanı da yaddan çıxartma[ma]ğı təklif edirəm. Mən yalvarammaram, göz yaş töküb iltica edəmmərəm [yalvar-yaxar ola bilmərəm]. Fəqət bildiyim, oxuduğum, eşitdiyim həqiqəti göstərəcəyəm. “Qadınluq, millətin böylə, həyatın şöylə!” deyəcəyəm. Biz yatdıığımız zaman, nargilə içdiyimiz zaman, təsəttür oyunu oynadığımız zaman, bağırdığımız, çağırdığımız, öldüyümüz zaman, Avropa oyaq idi.

Bütün iqtisadi həyatımızı ələ alıb, dallarımız üzünə minib, istədiyi yerə sürər, sevdiyi məhəldə [yerdə] saxlardı. Cümlənizə məlumdur. Ölkəmiz, ölkəniz, ölkələri quru namdan ibarət ola durmağa məhkum idi. Barmaq qədər bir dəmiryolu çəkmək lüzumu görülsə, “Ağa avropalı, çevir” deyərək vətənimiz ovalarını göstərirdik. “Ağa

Avropa” da istifadə etmiş, qazanmış. Avropada şadlıq olduğu zaman biz ağlayırıq. Avropa böyüdüyü zaman, biz kiçilirdik. Şimdi də bir o qədər!

Çizmələrimizi belə Avropadan almağa məcburuz. Sərvəti-milliyəmiz dağlar aşaraq, deryalar üzərək, havarlardan süzüb avropalılar cibşdanlarına girir. Öz ciblərimiz isə boş.

Həyati-iqtisadiyyəmiz düşkün. Əvvəla işdə bu cəhəti düzəltməkdən ötrü qadınlıq çalışmalıdır.

Baxınız, qadınlıq Avropada nə yapırsa, siz də yapınız. İngiltərədəki müstəhlikin [istehlakçılar] (kooperativ) hərəkətində qadınlar böyük rollar oynadılar. Qadınlar orada istehlak təbliğati aparır, konfranslar verirlər. Xalqı təbliğ və təşviq edirlər.

Yaxud Cəmahiri-Müttəhidədəki [Birləşmiş Ştatlardakı] “Liqa Potrebiteley”də qadınlar fəaliyyəti, yaxud yenə oradakı müskirat [içki] əleyhinə yapılan qadınlıq mübarizəsi və qeyridə qadınlıq daima qalib olmuşdur.

İşdə türk qadını nə kimi təşəbbüsə sata düşəcək olarsa, qalib gələcəyinə əminəm. Millətimiz yorulmuş, əzilmiş, vətənimiz xaraba qalmış, abadlığımız bayqular yuvası olmuş.

İşdə türk qadını! Millətimiz istirahəti, vətənimiz tərəvəti, abadlığımız bəzəyi sənsən! Sənin mahi-növün [yeni doğan ay kimi olan siman] yorulmuşlara qüvvət, əzilmişlərə rahat verəcəkdir.

Haydi, bismillah!..

Tələbə Ayn. Əbdül.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Ərzaq şöbəsində

- Bələdiyyə İdarəsinin Ərzaq şöbəsi Skobelev qardaşlarının dəyirmanına müraciətlə, şöbəyə məxsus bir vaqon buğdanın üyüdülməsini rica etmişdir. Buğdanı 75 faizlə üyüdərək, xəstələrdən ötrü “mannaya krupa” çıxarılırdır.

- Əhali arasında çay təqsimindən dolayı bir çox əsassız şayiət [şayiələr] dəvəran etməkdədir [gəzməkdədir]. Mərkəzi Ev Komitəsi tərəfindən verilən çayın əksəriyyəni brusinka olduğunu söyləyirlər. İşbu şayiət möhtəkirlər tərəfindən öz mallarını işə vermək qəsdilə buraxılmışdır. Ərzaq şöbəsi tərəfindən Mərkəzi Ev Komitəsi vasitəsilə əhaliyə buraxılan çay ən eyi çaydır. Ərzaq şöbəsinin bu vaxtadək pis çayı olmamışdır. Əhali möhtəkirlərin buraxdıqları şayiata əhəmiyyət verməməlidirlər.

Sahibsiz qalmış dükan və anbarlar haqqında

- Bakı istila edildikdən sonra qaçmış sahibləri tərəfindən buraxılmış dükan, anbar və bir çox bağlı mağazalar xüsusunda Bakı Valiliyi Daxiliyyə Nəzarətindən isticvab [cavab] istəmişdir ki, bunlar açılıb icarəyə verilə bilərmə ya yox?

- Daxiliyyə Nəzarəti [Daxili İşlər Nazirliyi] tərəfindən Bakı Valiliyi üçün məxaricdən ötrü 50 min rublə istiqraz açılmışdır.

- Bakı Valiliyi idarəsi əski mənzilindən Ağa Yusif Dadaşovun dərya kənarındakı evinə köçmüşdür.

Şübhəli şəxsin tövqifi

- 8 təşrini-sanidə [noyabrda] Rəhmani köyündə yaşayan Leonti Axunov 2-nci polis məntəqəsi müfəttişinə məlum etmişdir ki, o, evdə olmadığı halda naməlum bədəfkarlar [bədniyyətətlər] tərəfindən qapı qıfılı sındırılmış və mənzilindən 2640 rublə dəyərli ənvə' [müxtəlif] əqsami-əşya [şeylər, ev əşyaları] oğurlanmışdır. Bu xırsızlıqda şübhələnilmiş Silvestrov Vasili tövqif [həbs] ediləbirdir.

- Cümə axşamı 7 təşrini-sanidə [noyabrda] Balaxanıda yaşayan, Tambov vilayəti əhalisindən Foti Kuznetsovun özü evdə olmadığı zaman naməlum bədəfkarlar tərəfindən qapısının qıfılı sındırılaraq, 1226 rublə fiyətli un evdən aparılmışdır. Bu xüsusda mal sahibi 4-üncü polis məntəqəsinə məlum etmişdir. Şübhə üzündən İran təbəəsi Fətullah oğlu Paşa tövqif [həbs] edilmişdir.

Bomba partlayışı

6 noyabrda öylədən [günortadan] sonra Sabunçuda yaşayan Mixail Sıçevun dəhlizində ehtiyatsız davranıldığından dolayı bomba partlayışı vaqə olur. Bu partlayışdan məzkur [adı çəkilən] Mixailin 12 yaşlı İvan adlı bir oğlu ağır, qızı Qalina isə yüngül surətdə yaralanırlar. İvan üç gündən sonra Sovet Syezd xəstəxanasında vəfat edir.

Məlum olduğu üzrə bu nəgəhani [qəfil] partlayış, atanın evdə olmadığı halda oğlunun çaqı (bıçaq) ilə bu bombanı qurdaladığından nəşət etmişdir [meydana gəlmişdir]. Şu bombanı, Mixail Sıçevin dediyinə görə, Balaxanı şoru (gölü) yanından görüb, evə gətirmişdir.

Silah tövqifi [götürülməsi]

Samur nahiyəsində Axtı kəndi sakini Dağıstanlı Əziz oğlu Əbdülxan evində təftiş nəticəsində bir tapança ələ gətirilmişdir.

Qala köyündə

Bakı qalabəyisinə 5-inci Suraxanı polis məntəqəsi verdiyi məlumatdan anlaşılmiş ki, Gülbala oğlu Hidayətin çobanı Şükür oğlu Əhmədxanı Qala köyündə öldürmüşlər. Qalabəyinin ciddi tədabiri [tədbirləri] nəticəsində çobanın əski ağası Qafar oğlu Əbdülhəd çodar [mal-qara alverçisi] tərəfindən qətl edilmiş olduğu anlaşılır. Səbəbi də onun xidmətindən çıxıb, başqasına getdiyidir.

* * *

- Rus Milli Şurasının əzası [üzvləri] Strelkovski, Kotkov, Bartsov Bakıya azim olmuşlar [yola düşmüşlər].

LƏNKƏRAN NÜMAYƏNDƏLƏRİ DÖVLƏT KONTROLU HÜZURUNDA

Təşrini-saninin [noyabrın] 8-ində Lənkəran heyəti əzasından [üzvlərin-

dən] Teymur bəy Bayraməlibəyov cənabları Dövlət Müfəttişi Əbdüləli bəy Əmircanlı həzrətlərinə təqdim edilmişdir. Nümayəndə Lənkəran və ətrafı müsəlmanlarının Avetisov və İlyəşeviç dəstələrindən gördükləri əza və əziyyəti Müfəttiş həzrətlərinə ərz etmişdir. Bununla bərabər, nümayəndə Lənkərandakı Bakı qaçqınlarının da ağır hallarını təsvir etmişdir. Mərkəzi Kaspi Donanması Bakıya gəlmək üçün vapor verməyərək, bunlar xüsusən müsəlmanları çox incidirlər. Bakıdakı Lənkəran fərarilərinin də əhvalı yoxsulluqdan dolayı fəna bir surət kəsb etmişdir. Müfəttiş həzrətləri demişlər ki, siyasi təriqlə [yolla] Hökumət həmin qəza əhvalını yaxşılaşdırmağa müvəffəq olmuşdur. Ən yaxın zamanda müxabirat [əlaqə; xəbərleşmə] və vapor hərəkəti [gediş-gəlişi] başlanacaqdır.

DƏRBƏNDƏN BİZƏ YAZIRLAR

Şəhərdə həyat adı qaydaya düşmüşdür. İxtilaf bərtərəf edilmişdir [aradan qaldırılmışdır]. Dəmiryolu hərəkəti başlanmışdır. Xəzinə müsadirə edilmiş paranı verməyi dəröhdə etmişdir [öhdəsinə götürmüşdür].

Bahalıqla mübarizə başlanmışdır. Ətin girvənkəsi iki rublədən satılır. Bazarda əkmək boldur.

Əfsus ki, bu vaxtadək Bakı ilə posta müxabiratı [poçt əlaqəsi] başlanmamışdır.

Bələdiyyə Rəisi Heydərovun mü-

qəddərətə namələumdür. İşbu zat [şəxs] işlərindən naşi [ötrü] Petrovska getmişdi. Müxabirat [əlaqə; xəbərleşmə] başlanmamışdır. Qəzetə və posta yoxluğundan şəhərdə min növ şayiət [şayiələr] dəvəran edir [gəzir]. Yollardakı quldurluq və yəğma [talan] bərtərəf edilmişdir [aradan qaldırılmışdır].

Aleksanov

GÜRCÜSTANDA

Axalkalak və Axıska əhalisinə müraciət

Gürcüstan Hökuməti Axalkalak və Axıska əhalisinə xitabən böylə bir müraciətnamə nəşr etmişdir:

Bir çox səbəblərdən dolayı Gürcüstan Hökuməti bu vaxtadək Axalkalak və Axıska və Axalıq qəzaları əhalisinin həyatını təmin edə bilməmişdir. Xarici qüvvə ilə bir neçə ay Gürcüstandan ayrılmış işbu nahiyə yenidən Gürcüstan mülhəq edilir [birləşdirilir]. Türkiyə Hökuməti Gürcüstanə xəbər vermişdir ki, oraları təxliyə edir. Bundan naşi [ötrü] Gürcüstan Hökuməti aylarla yəğmaya [talana] məruz qalmış əhalinin həyatını təmin etməyə çalışacaqdır. Gürcüstan Hökuməti buraya sülhmüsəlimalət [əmin-amanlıq] verməyi öz öhdəsinə götürür.

Bir para qara fikirli əşxas [şəxslər] əhali arasına əsassız şayiələr çıxarırlar. Müsəlman əhalisini Gürcüstan Hökuməti qıracaq deyə böylə-böylə müfət-

tinliklərdə bulunurlar [fitnəkarlıq edirlər]. Gürcüstan Hökuməti elam edir [bildirir] ki, bilafərqi-millətü-din [millət və din fərqi olmadan] bütün işbu qəzalar əhalisi bir nəzərdə görülüb, sülh və müsəlimətlə yaşamaları üçün tədbirlər ittixaz edilir [tədbirlər görülür]. Gürcüstan Hökuməti Axalkalak və Axıska qəzaları əhalisinin bilafərqi-millətü-din müttəfiq və müttəhidən [birgə] yeni Hökumətə işbu ciddi bir vaxtda müavinətdə [yardımda] bulunacaqlarına qəviyyə [güclü bir şəkildə] etiqaad eylər.

* * *

* Təşrini-saninin [noyabrın] 12-sində Tiflisdə bir günlük türk və rus lisanlarında bir qəzetə nəşr ediləcəkdir. İşbu “Qardaş təhəssürü” [kədəri] nam [adlı] qəzetə, Bakı və Şamaxı hadisə-əliməsinə [faciəli hadisəsinə] ithaf edilərək mədaxili bu hadi-satdan [hadisələrdən] zərərddidə olanlar [zərər görənlər] nəfinə [xeyrinə] gedə-cəkdir.

* Təşrini-saninin 8-ində xüsusi trenlə Tiflisdən Bakıya Gürcüstan mürəxxəslisi [nümayəndəliyi] rəvanə olmuşdur [yola düşmüşdür].

* Tiflisdə alınmış xəbərlərə görə, türklər Batumun bir neçə tabyalarını [istehkamlarını] təmizləmişlər. Top və başqa ləvazimat İstanbula göndərilmiş, qoşun da Türkiyəyə getmişdir. Burada nizamdan ötrü bir az qoşun qalmışdır.

* Poti mövqifi [stansiyası] naçalniki təşrini-saninin 5-i saat 10-da bütün mövqif naçalnikləri və alman mürəx-

xəsliyinə [nümayəndəliyinə] böylə bir teleqram göndərmişdir:

“Almaniya komandasının əmri mövcubincə [əmrinə əsasən] Potiyə əzimət edən [gedən] alman qoşunlarının Tiflisə geri qaytarılmasını rica edirəm.”

ERMƏNİSTANDA YENİ KABİNƏ

Bu günlərdə Ermənistanda yeni kabinet təşkil edilmişdir. Kabinəyə atidə [aşağıda] mündəric [yazılan] əşxas [şəxslər] intixab edilmişdir [seçilmişdir]:

Sədrəzəm [Baş nazir] Kaçaznuni (daşnak), Daxiliyə naziri Aram Manukyan (daşnak), Xariciyyə naziri Tiqranyan (daşnak), Xariciyyə naziri müavini Məlik-Qaragözyan (Erməni Milli firqəsi), Maliyyə naziri Enfiacjan (Erməni Milli Firqəsi), Hərbiyyə naziri general Axverdov (firqə xaricində), Ədliyyə naziri Arutyunov (Erməni Milli Firqəsi), Maarif naziri Atabəyov (firqə xaricində), Nafiə [Sosial Təminat] naziri Karçikyan (daşnak), Dövləti kontrol [Dövlət Müfəttişi] Bərbəryan (Milli Firqə).

TÜRKÇƏ SAVADLI

Təcrübəli bir nəfər şəxs lazımdır ki, Varansovski küçədə nömrə 7, “Professional” yazı kabinetində yazı işlərinə məşğul olsun.

257 3-1

QƏND VƏ ÇAY

Bakı Şəhər İdarəsinin Ərzaq şöbəsi ümumə elan edir ki, mədənlərdə, yəni Sabunçu, Bülbülə, Balaxanı, Ramanı, Zabrat, Suraxanı, Əmirhacıyan və Binəqədidi (mədənlərdə) təşrini-saninin [noyabrın] 12-sindən etibarən hər nəfərə $\frac{3}{4}$ girvənkə qənd 3 manatdan və $\frac{1}{2}$ girvənkə çay, girvənkəsi 28 manatdan camaat arasında paylanmağa başlanacaqdır. Çay və qənd təşrini-saninin 13-ündən 20-sinə kimi xüsusi təqsim edici [paylayıcı] bir mərkəzdən buraxılacaqdır. Bu vaxt müddətində camaat bunları almalıdır. Əks surətdə Şəhər İdarəsinin Ərzaq şöbəsi heç bir kəsdən və ev komitəsindən şikayət qəbul etməyib ərzaq buraxmayacaqdır.

Qənd və çay ev komitələrinə məhəlli [yerli] ərzaq acentələri tərəfindən təsdiq olunmuş siyahılar üzrə buraxılacaqdır. Doğru siyahı göstərməyən ev komitələrinə ərzaq buraxılmayıb, rüesası [idərəçiləri] təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət altına] alınacaqdır.

Qənd və çay almaqdan ötrü komitələr aşağıdakı qərar üzrə kəndi məhəllərinə [ərəzilərinə] müraciət etməlidirlər:

Sabunçu – Sabiq Ərzaq Komitəsinin skladi [anbarı], Neft Mədənciləri Şurası Xəstəxanası qarşısında.

Balaxanı – Bakı Neft Şirkəti 8-inci qrupa.

Ramanı – Ramanı şosesində Krasilnikovun mülkü.

Zabrat – Volçkinski küçədə Pitoyev Kompaniyası evi.

Suraxanı – Nobel Qardaşları Şirkəti mülkü.

Binəqədi – Tsentralni [Mərkəzi] küçədə Orucəli Babayevin mülkü.

Əhaliyə məlum olunur ki, çay bağı olmayıb açıq təslim ediləcəkdir.

Ərzaq şöbəsi

* * *

Türk Ocağına üzv olmaq istəyənlər hər gün sabah saat 10-dan saat 1-ədək Nikolayevski küçədə Hüseynovun mülkündə sabiq “Raboçi klub” mənzilində Türk Ocağına rücu [müraciət] etməlidir.

247

Bakı Ovçular Cəmiyyəti idarəsi

Bununla, 1 yanvar 1918 tarixindən əqdəm [əvvəl] yazılmış üzvlərə elan edir ki, bu ilin 25 təşrini-sanıy [noyabrına] kimi üzvlük haqlarını iadə, 2 fotoqraf və ovçuluq şəhadətnaməsi almaq üçün beş rublə vermələrini rica edir. Əski vərəqələri təqdim etmək məcburidir.

İdarənin sabiq notarius Tsimmermanın kantorundan köçdüynə görə, üzvlük haqqı hər gün axşam saat 6-dan sonra 7-inci məhəlli ev komitəsində qəbul olunur. (Telefonni caddədə, nömrə 10). Telefon nömrə 28-49.

Sədr: Q. Rayevski

Katib: V. Kozis

258 1-1

**Doktor Rza bəy Sultanov
Paris Dərülfünunundan**

Qəbul edir daxiliyyə və əsəbi xəstələri hər gün saat 9-1-ədək, saat 4-7-yədək. Telefon 5-30. Adres: Parapet, Kolyubakinski küçədə nömrə 39. “Azərbaycan” qəzetə idarəsinin yanında.

237

Diş təbibəsi Altmanın diş müalicəxanası

Naxoşları qəbul edir saat 8-dən 1-ə kimi, 4-dən 7-yə kimi, qadınları 1-dən 3-ə kimi. Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız çıxarır və qızıl və kauçuk üzərində süni dişlər qayırır. Hərbiyə, məktəblilərə və çocuqlara külli faiz edilir.

Ünvan: Şamaxinski caddədə ev nömrə 20. Aptek qarşısında. Telefon 18-73.

245

O. A. Salmanın

Diş kabinəsi və süni diş müalicəxanası

Dişlərə və ağıza müalicə edir, ağrısız çıxarır, doldurur, qızıl və kauçuk üzərində süni dişlər qayırır və qızıldan qapaqlar qayırır. Qəbul edir hər gün saat 9-dan 2-yə kimi, 4-dən 7-yə kimi. Naberejni caddədə Dombrovski pereulokda [döngədə] Mehdiyevin 7 nömrəli evində. Telefon nömrə 30-02.

253

Berlin Darülfünununun həkimi

L. Melkumyans

Əmrazi-tənasüliyyə [cinsi xəstəliklər] və dəri naxoşlarını qəbul edir. Qan damarlarına “606” və “916” dəvalarını istemal [tətbiq] edir. Hər gün saat 2-4-ə kimi.

Ünvan Birjevoy caddədə Malakan bağçası qarşısında həkim Temirxanyanın müalicəxanasında. Telefon nömrələri 29-85 və 32-77.

255

Həkim Arşak Ayrapetoviç Akopyans

Əsəbi və daxiliyyə naxoşluğuna mübtəla olanları axşam saat 3-dən 6-ya kimi qəbul etməyə başlamışdır.

Ünvan: Balaxanski caddədə nömrə 10, İstanislavski caddənin küncündən 3-üncü ev. Telefon 55-26.

Saat 3-ə kimi 32-77 nömrəli telefon ilə danışmaq mümkündür. (16-ncı xəstəxana).

256

Müdürlər:

Ceyhun bəy Hacıbəyli
Şəfi bəy Rüstəmbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri:

Şuraların altıncı ictiməsi

səh. 197. “...təşri-ninin 6-sında Sverdlovun sədarəti ilə Ümumrusiya Vəkillər Şurasının 6-cı ictiməsi vaqə olmuşdur.”: Fəhlə, Kəndli, Kazak və Əsgər Deputatlarının Altıncı Ümumrusiya Fövqəladə Qurultayı 6-9 noyabr 1918-ci ildə Moskvada baş tutmuşdur.

Bolşeviklər Avropada

səh. 202. “Bunlar Avropada ancaq sindikalistlərə istinad etməkdədirlər.”: XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində fəhlə hərəkatında ortaya çıxan sindikalizm cərəyanına görə fəhlələr, sənaye müəssisələri və sahələri konfederasiyalarda yaxud sindikalarda birləşməli idilər.

Maarif naziri həzrətləri ilə müsahibə

səh. 204. “Rüşdiyyə və edadi məktəblərə gəlinəcə...”: Rüşdiyyə – ibtidai siniflərdən sonrakı mərhələ; edadi – isə rüşdiyyədən sonrakı, universitetdən əvvəlki mərhələ (indiki lisey) kimi başa düşülməlidir.

Nuri paşa həzrətləri şərəfinə böyük bir ziyafət

səh. 206. “...Suxartevlərin rəcəz oxuduğu bu meydanda...”: “rəcəz oxumaq” döyüş və ya güləşdən əvvəl rəqiblərin qarşılıqlı olaraq bir-birlərinə şeirlə meydandan oxuması deməkdir.

İqtisadiyyat

səh. 210. “İslam dininə 600 milyona baliğ [çatan] bir hissə düşür.”: Qəzetdə “600” yerinə “400” getmişdir.

Gürcüstanda

səh. 214. “İşbu «Qardaş təhəssürü» nam qəzetə...”: Burada söhbət “Qardaş qayğısı / Братская скорбь” qəzetindən gedir.

Ermənistanda yeni Kabinə

səh. 214. “...Xariciyyə naziri müavini Məlik-Qaragözyan...”: Qəzetdə “Məlik-Karqanov” kimi getmişdir.

“Erməni Milli fırqəsi”: Erməni Xalq Partiyası nəzərdə tutulur.

“...Maliyyə naziri Enfiacjan...”: Qəzetdə “Efendjanyans” kimi getmişdir.